

učiteljstva, le na ta način onemogočimo uveljavljanje strankarskih načel v ne-strankarski, strogo stanovski organizaciji.

Pa kaj bi govorili — saj je to samo žensko mnenje — slabo mnenje.

V. JERAJEVA: Sporni predlog.

Povedala bodem, čeprav vem vnaprej, da se marsikatera koleginja ne bo strinjala z menoj, da mi bo znabiti štela besedo celo v zlo.

Pišemo in govorimo veliko o enakopravnosti. Z vso pravico jo zahtevamo za se tudi mi. Za „uradni del“ našega življenja nam je priznana. Tovarišice, izvajajmo jo dosledno še v zasebnem življenju n. pr. v občevanju vsaj s stanovskimi tovarišicami.

Mislilim tako-le: Pridemo k zborovanju, ali se ob drugih prilikah snidemo s tovarišicami. Par ožjih izjem — z vsemi drugimi smo si popolno tuje. „Gospodična“ in na vse strani samo „gospodična“. Vem, marsikatera to ni, slovensko tudi ne. Je pač zaostanek oholega birokratskega nemškega duha, ki je le predolgo vel nad nami. Saj nisi smel k človeku, če nisi poznal vseh „štenge“ do njega. In da so bile milostljive še posebno milostne, vemo.

Tovarišice, emancipirajmo se! Upokojimo „gospodično“! Ima že več kot polnoletno službo. „Ti, tovarišica“, bodi znak medsebojne stanovske enakopravnosti v občevanju, do katerega imej pravo vsaka izmed nas in za vse tovarišice! — Mislim namreč na splošno stanovsko „posestrinje“, ki velja za vse učiteljice v Sloveniji in postani običajno! Pa magari, da obdržimo veljavno etiketo, da začne starejša. Verujte mi, da ne bo nobena izgubila na časti in ugledu! Oboje nosimo v duši in nihče nam ne bo vzel, če ne za pravimo same. Če dobi pa mlajša tovarišica po zaupnejšem in prisrčnejšem občevanju v starejši oporo, nista pridobili samo dve, ampak cel stan. „Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača!“

Naj pove še katera tovarišica svoje mnenje! Umaknila bodem svoj predlog, če me prepriča o njegovi neopravičenosti.

H.:

Par opazk o učiteljevanju na gluhaonemnicah.

Ta spis v 7. številki „Učit. Tovarisa“ nima namena pončiti o gluhaonemnicah in njihovem učiteljstvu, temveč postaviti učiteljstvo gluhaonemnic visoko nad učiteljstvo meščanskih šol in udariti po njem — z loparjem. — „Dositodob so govorili navadno o strokovni usposobljenosti, kakor tudi o strokovni izbrazbi in pa splošni, druge ni.“ Z ozirom na to se norčuje poročevalec z besedama „višja usposobljenost“, ki si ju lasti učiteljstvo mešč. šol. Dvomim, če bo poročevalec zadovoljen, ako ga bo kdo primerjal z iz učiteljstva odlišnim gojencem, ki se je tudi bavil s stroko poučevanja gluhaonemnic. Torej imamo v vsaki stroki ljudi z višjo

in nižjo usposobljenostjo. — Posebno, menim, si je pridobilo učiteljstvo mešč. šol višjo izbrazbo ko učiteljstvo ljudskih šol, ki ga pa nikakor nočem s tem žaliti. Da to omenjam, temu je kriv poročevalec v spisu, na katerega odgovarjam. — Po poročevalčevem mnenju naj bi bile materialne ugodnosti meščansko-šolskega učiteljstva manjše ko ljudsko-šolskega, ki več trpi ko učitelj na mešč. šolah. Za trud pri pripravi za meščansko šolski izpit naj ne dobimo nič? Ker imamo izbran material in manj učencev, zaslužimo manj. Pri trujem, da imamo manj učencev, ne pa, da imamo izbran material, saj moramo sprejeti otroke petih šolskih let na podlagi naznanila. Sprejeti torej moramo, kar dobimo. — „Ali se vam zdi nečastno, da bi imeli take plače kot mi?“ Nečastno ne, pač pa — kaj bi odgovarjal, saj nam ne privoščite niti ljudskošolskih. — Odgovoril bi še na nekatere druge „trpke besede“, ker pa jih je poročevalec sam priznal, upam, da se poboljša, če se še ni. Končujem z živo željo: Gospod, prizanesi nam take opazke, ki morejo le podkopavati naš učiteljski ugled.

Sestanek meščanskošolskega učiteljstva iz vse Slovenije.

Dne 20. marca 1920 se bo vršilo ob 2. uri popoldne na I. dekliški meščanski šoli v Ljubljani pri sv. Jakobu zborovanje meščanskošolskega učiteljstva iz vse Slovenije po nastopnem dnevnem redu:

1. Volitev predsednika in zapisničarja.

2. Poročilo o načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, v kolikor se tiče meščanskih šol.

3. Poročilo o regulaciji plač ljudskošolskega učiteljstva, kjer so prezrli meščanskošolsko učiteljstvo.

4. Ustanovitev „Društva meščanskošolskega učiteljstva za Slovenijo.“

5. Predlogi in nasveti.

Ne dnevem redu tega zborovanja so važne točke. V načrtu šolskega zakona, ki ga je sestavil prosvetni odbor v Beogradu, so določila, o katerih moramo zavzeti stališče. — Pri regulaciji plač so nas prezrli in s tem omajali temeljni kamen meščanske šole. Kdo se bo še pravljil za strovi izpit, če brez njega doseže isto. Le s skupnim delom, solidarnim nastopom nam bo mogoče uspešno delovati za krepak razvoj meščanskega šolstva in svoj interes. V lastnem društvu naj se osredotočuje naše delo v proseh meščanske in po njej v lepšo in boljše bodočnost naše divne kraljevine.

Pripravljali odbor: Marija Mehle, Ilka Waschte, L. Jelenc, Pavel Kunaver, Alojzij Novak.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učit. društvo za pol. okraj Ljutomer je imelo dne 29. januarja 1920, svoj redni letni občni zbor. Vkljub skrajno slabim železniškim razmeram nas je vendar precejšnje število pohitelo v nekdanjo postojanko nemštva — v Gornjo Radgono — v šolo, ki nam je pod bivšo Avstrijo vzgajala renegate. Ogibali smo se je, dokler je slovela kot slaba, in danes, ko deluje v njej narodno učiteljstvo, zborujemo tu prvič. Prisrčno pozdravi domači nadučitelj

na svojem mestu, o tem pričajo številna pohvalna pisma, še bolj pa potrjujeta dobre uspehe njegove šole takorekoč dve vrlo izobraženi generaciji evenskega naroda. Uresničuje se smisel reka „Iz dobre šole pridejo boljši časi“...

Skromen in brezugetno nepopoln je moj opis Tvojega življenja in delovanja, dragi, nepozabni tovariš Tomo! Toda duh Tvoj naj mi oprostijo človeške slabosti in razne nedostatke! Ako bi te hotel in da bi Te mogel primerno oceniti po vseh Tvojih zaslugah, po vsem Tvojem nesebičnem, tako požrtvovalno-plemenitem, plodnem in vztrajnem dolgoletnem delovanju za prosep šolstva in blaginjo naroda vobče, moral bi bil vsa ta leta živeti in sodelovati s Teboj ter sporedno s Tvojim vedno svežim duhom stremeti za istimi vzvišenimi smotri... To pa ni bilo dano! — Kaj si bil Ti, tako markantni značaj, evenski šoli in tamošnjemu narodu, to bo živo začutil šele zdaj, ko Te več nima, ko si odšel v kraj, odkoder ni vrnitve!... Strmé in tuguje bo ondotni narod zrl na vrzel, ki bo zevala — bogve kako dolgo! Sele sedaj — po smrti kot navadno — spoznavajo Cvenarji v polni meri Tvoje delo in Tvoj trud. Toda Tebi itak ni bilo mar hvale in slavespevov, zavest, da si storil svojo dolžnost, Ti je prinašala popolno zadoščenje in najbogatejšo nagrado!

ključno goji na Cvenu in v okraju sploh kurja pasma sulmodolk.

Toma pa je bil tudi navdušen in vrl buditelj narodne zavednosti. Povzročil je ustanovitev bralnega, tamburaškega in pevškega društva na Cvenu; pri teh društvih je — samoumevno — odlično sodeloval sam. Bil je izvrsten pevec — I. tenorist. Po njegovi zaslugi so se na Cvenu in v okolici zlasti v letih 1885—1900 prirejale učinkovite narodne veselice, kar jih naravna posledica je bila, da se je narodna zavednost Cvenarjev in ljudstva v okraju zelo povzdignila in utrdila, kar svedočijo dejstva in dandanes. Vseslovenski duh je na Cvenu živel in še živi, prizadevanja internacionalcev ga ne morejo omajati.

Nadalje je Toma ustanovil na Cvenu gasilno društvo ter ustvil »Zvezo gasilnih društev v ljutomerskem okraju.« — Vsako zimo in pomlad je oddajal iz svoje bogate zaloge po lastnih nabavnih cenah razno semele z povrtnino in kmetijsko-kulturne rastline, cvetlične gomolje in čebulice. kakor tudi razne doma vzgojene cvetice. Pri njem je dobil praktične napotke prav sigurno vsak, kdor jih je potreboval.

Da je bil Toma poleg tako intenzivnega delovanja izven šolskih ster tudi v šoli izredno marljiv in vreden, to je: mož

gov. predsednik navzoče, želeč, da bi se še večkrat zbrali tu. Pozdravi goste in pa tov. Velnarja, ki se je čez dolgih 5 let vrnil zdrav in čil v naše vrste. — Spominja se umrlega tov. T. Pušenjaka, ki nas je tako nepričakovano naglo zapustil. Bil nam je dober tovariš in vnet član našega društva, v katerem je pred leti zavzemal tudi odborniška mesta. Njegove zasluge kot učitelja, — posebno kot večšak na gospodarskem in združenem polju, nam bo opisal tovariš na drugem mestu. Bodi blagemu, zaslužnemu tovarišu in narodno-zavednemu kulturnemu delavcu zemljica lahka! Slava! Tovarišici Pušenjakovi, ki je v tako kratkem času pretrpela toliko krutih udarcev, se izreka iskreno sožalje.

Zadnji zapisnik se odobri in preberejo se dopisi, o katerih se je tekom zborovanja razpravljalo.

Interesantno, na nekaterih mestih gnljivo predavanje tov. Gabrijelčiča »Doživljaji slovenskega učitelja v Srbiji«, v katerem nam je slikal kraje, navade in lepo dušo bratov Srbov, nam je nudilo res pravi užitek. Naprosili smo ga, da nam o priliki nadaljuje in da svoje spomine, ki bi učiteljstvu dobro služili pri pouku, objavi. Tajnica je podala splošne pregled o društvenem delovanju v preteklem letu. Včlanjeno je skoro vse učiteljstvo. Zborovanja so bila dobro obiskana.

Blagajničarka poroča, da je imelo društvo v l. 1919 2812 K 65 h prejemkov in 2530 K 65 h izdatkov. Prebitka je 175 kron.

Sledilo je pregledno poročilo o stanju društvene knjižnice, ki šteje 163 knjig in po več letnikov različnih ped. časopisov.

Tov. pevovodja je naštel 28 pevskih moči, s katerimi bi se dalo doseči, ako bi imeli pevci več veselja in vztrajnosti, lepe uspehe.

Odbor: Predsednik: Karl Maurič, podpredsednik: F. Cvetko, tajnica B. Menhartova, blagajnik Ljud. Ivanjšič, knjižničarka Sl. Caherlova, pevovodja Fr. Cahrl, odbornik S. Cvahte.

Tov. Krenova nam je naslikala obupni gmotni položaj učiteljev-upokojecev. Predlagala je resolucijo, v kateri se meročajna mesta nujno pozivlja, naj ugodijo upravičenim zahtevam upok. učiteljstva. Članarina za tekoče leto se zviša na 70 K. Vsak član plača še 10 K za rezervni sklad. Debatiralo se je o odredbi glede novega načina štetja. Želeti bi o tem bilo javne polemike v „Tovarišu“.

V odsek za nabiranje podatkov v svrhu sestave društvene kronike so bili izvoljeni tov. ravn. Robič, tov. Caherl in Čeh. Na predlog tov. Ivanjšiča, da bi pričelo učiteljstvo zbirati snov za domoznastvo, se naprosi tov. Cvetko, naj zbira tozadevno gradivo in stoji v stik z ravn. Robičem, ki je svoječasno že zbral zgodovinsko snov v majhno knjižico.

Tov. Caherl, Cvetko, Čulc so bili izvoljeni v odsek, ki naj deluje na to, da se ustanovi za učiteljstvo aprovizacija, da bode tudi učiteljstvo deležno zaslejenega blaga ne samo drugo uradništvo.

Prihodnje zborovanje se vrši v marcu.

+ Učiteljsko društvo za borovljski okraj je imelo svoj prvi občni redni zbor dne 12. febr. 1920 v Borovljah. Na poziv društvenega vodstva je prihitalo ta dan od 98 tovarišev in tovarišic v okraju, kljub oddaljenosti, neugodnih prometnih zvez in slabih poti 71 članov ozir. članic

na svojem mestu, o tem pričajo številna pohvalna pisma, še bolj pa potrjujeta dobre uspehe njegove šole takorekoč dve vrlo izobraženi generaciji evenskega naroda. Uresničuje se smisel reka „Iz dobre šole pridejo boljši časi“...

In koga smo izgubili mi, tovariši(ice), s Tomom? Zavednega, z izrednimi zmoglostmi in moškimi čednostmi obdarovane tovariša in člana naše organizacije, ki nas je s svojo tehtno besedo bodril na zborovanjih, kadarkoli mu je bilo le mogoče pohiteti med nas. — Iz Tvoje gostoljubne hiše, dragi Tomo, smo odhajali pozivljeni duševno in telesno, ojačeni za boj, ki mu je ime „življenje“. Bil si nam ljubezniv tovariš in svetovalec, ko smo se zatekali k Tebi, črpajoč iz bogatega zaklada Tvojega znanja in izkušnj. Sožalovali smo s Teboj, ko Te je lansko leto tako neusmiljeno tepla usoda, zgražali smo se nad tragedijo v obitelji Tvoji, občudujoč Te kot junaka, ki se nisi uklonil... In sedaj Te nam je kar zdravega na zagonečen način ugrabila smrt, ko se kaj takega nismo nadjali izdaleč!... Da nismo stali oč svežem grobu, ki Te je požrl za vedno, da nam niso globoko v srca segale besede predsednika našega učit. društva tov. Mayriča, ko se je v iskreno-vznesnem grobnem govoru v imenu nas vseh poslavljaj za vedno od Tebe, tedaj bi skoraj res ne verjeli, da je vse to istina...

k zborovanju, kar je lepo znamenje stanovske zavednosti našega učiteljstva.

Predsednik tovariš Mahkota otvoril s prisrčnim pozdravom vseh navzočih zborovanje, na kar preide k dnevnemu redu.

V poročilu društvenega vodstva poda predsednik v kratkih besedah sliko dosedanjega društvenega delovanja. Govoril je o stanovski organizaciji, delu za plebiscit in podal poročilo o zastopstvu v okr. šol. svetu. Izjavi, da ima društveno delovanje posebno na gospodarskem polju zaznamovati v tej kratki dobi obstoja precejšnje uspehe. Društvo je priborilo s pomočjo politične oblasti svojim članom aprovizacijo, katera izvrstno deluje.

Iz tajniškega poročila sledi, da se učiteljstvo borovljskega okraja popolnoma zaveda svoje stanovske dolžnosti. Od 98 posvetnih tovarišev in tovarišic v okraju je strnjanih 96 v vrstah bojevnikov in bojevnic za skupen blagor, le 2 sta še, katera stojita zunaj organizacije.

V kratki dobi obstoja je imelo društvo 2 odborovi seji in 1 sestanek.

Blagajniško poročilo priča, da je tudi finančno društvo dobro podprto. Pred pol leta, ob ustanovitvi istega, je bila blagajna brez vinarja, v kratki dobi se je ista opomogla do sorazmerno precejšnjega premoženja.

Da se društvo okrepi in postavi na trdno podlago, se sklene za leto 1920 povišati članarino na 80 K, katero je plačati v 2 obrokih in sicer 1. marca in 1. junija.

Po končanem poročilu dosedanjega odbora se vrši volitev novega odbora za upravno leto 1920. in sicer z vzklikom.

Za predsednika se enoglasno izvoli dosedanjega predsednika tovariša Mahkota, nadučitelja v Borovljah.

V odbor se izvolijo tovariši: Feinig Ivo, nadučit. St. Jakob, podpredsednik, Pavletič France, učitelj, Borovlje, tajnik, Medič Minka, učit. Borovlje, tajn. namestnik, Kovač Zdravko, učitelj, Borovlje, blagajnik, Mager Julij, naduč. St. Janž, blag. namestnik, Aichholzer Fr., nadzornik, Borovlje odbornik, Prijatelj Josip, uč. Borovlje, odbornik, Seme Anton, naduč., Vetrinje, odbornik, Kupper Tomo, naduč., Drava, odbornik, Pavlica Urh, nadučit., Loče, pregled. rač., Lamut Anton, nadučit., Podlubljel, pregled. rač.

Na to poroča tovariš Aichholzer o dosedanjem delovanju okr. šol. sveta ter o zaslugah učiteljstva za prebujanje narodne zavesti korokega ljudstva. V kratkih besedah oriše nadaljno pot, po kateri naj učiteljstvo hodi, da dosežemo skupni cilj — ugoden izid plebiscita.

Ustanovi se tudi okr. učiteljsko knjižnico, katere naloga je zbirati znanstvena in pedagoška dela ter nuditi vsem učiteljstvu v okraju duševno hrano. Višji šol. svet je v to svrhu že odmeril podporo v znesku 2000 K. V svrhu upravljanja knjižnice se izvoli knjižnični odbor sestojč iz gg. tov. Šušteršič Viljem, učit., Borovlje, predsed., Kramar Miroslava, učit., Borovlje, Potisk Antonija, učit., Borovlje.

Končno se sklene, da bode prihodnje zborovanje v sredini meseca marca. Na zborovanju bode predaval g. dr. Mišič o posebnostih Rožanskega narečja.

V svrhu zbirke rezervnega učiteljskega fonda apelira predsednik na člane in članice, da odstopijo v znak solidarnosti in stanovske požrtvovalnosti v ta namen 1 dnevno.

Tako se je v in pri evenski šoli kazal vsestranski lep napredek, ki je vzpodbujevalno vplival na ljudstvo in druge šole. Tomanovo veselje do delovanja v blaginjo naroda na je vidno naraščalo, sorazmerno je plimoval tudi njegov ugled; obilna priznanja šolskih oblastev so ga vnela za nove narodno-koristne načrte. Ko se je pokazala potreba, je povzročilo razširjenje evenske šole v trirazrednico.

Vso dobo svojega službovanja na Cvenu se je Toma smotreno trudil za povzdigo živinoreje, predvsem govedo in perotinarstvo. On je bil, ki je dal inicitivno za ustanovitev kmetijske in bikorejske zadruge na Cvenu, ki sta dolgo vrsto let delovali prav plodonosno: Neumorno si je prizadeval, da se razširi in iz-

Počivaj mirno! Zemlja domača na pokopališču ljutomerskem bodi Ti lahka! Hvala Ti za vse in slava Tvojemu spominu!